

Advies voor richtlijnen voor het milieu- en veiligheids-
effectrapport Ontwikkeling
Kanaalzone Enschede

21 november 2002

1294-47

ISBN 90-421-1071-6
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	1
3. INHOUD VAN HET MER	2
3.1 Gebruik van de startnotitie	2
3.2 Integratie van het aspect veiligheid.....	2
4. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	3
5.1 Algemeen.....	3
5.2 Alternatieven.....	5
6. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU ..	6
7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	9
8. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA.....	9
9. VORM EN PRESENTATIE	10
10. SAMENVATTING VAN HET MER	10

1. INLEIDING

De gemeente Enschede heeft het voornemen de Kanaalzone, aan de westzijde van Enschede, verder te ontwikkelen. Voor het gebied bestaan concrete en minder concrete plannen. Uitbreiding van het Arke stadion en een herstart van Go Planet (voorheen Miracle Planet) maken in ieder geval deel uit van het voornemen. Een redelijk concrete optie is daarnaast de aanleg van een 400 meter kunstijsbaan. Op de langere termijn bestaan er plannen voor een aantal extensieve sport- en leisurefuncties, zoals een verkeerstuin, een haventje en een health- and beautycentrum. Een belangrijk onderdeel van de voorgenomen activiteit is verder de aanleg van een ecologische verbindingzone voor de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) in het gebied.

Diverse onderdelen van de voorgenomen activiteit zijn ieder voor zich m.e.r.-beoordelingsplichtig. Vanwege de samenhang van de plannen heeft de gemeente besloten over te gaan tot milieueffectrapportage (m.e.r.). De gemeente heeft besloten dat tevens een veiligheidseffectrapportage (v.e.r.) uitgevoerd dient te worden, waarbij de voor het bestemmingsplan relevante aspecten uit de v.e.r. integraal in het MER behandeld moeten worden.

Bij brief van 11 oktober 2002 is de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Huis-aan-Huiskrant d.d. 11 september 2002². Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen en deze verwerkt in haar advies.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In het MER dient de nadruk te liggen op de volgende elementen:

- de ontsluiting van het gebied, mede in samenhang met de veiligheid van grote aantallen bezoekers bij calamiteiten of grootscheepse rellen;
- de ecologische ontwikkelingen in het gebied en de mate waarin het mogelijk is deze te combineren met recreatieve en hydrologische functies.

Voorts wil de Commissie het belang van een goede samenvatting benadrukken.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

3. INHOUD VAN HET MER

3.1 Gebruik van de startnotitie

In de startnotitie wordt uitgebreid ingegaan op de aspecten die naar de mening van de initiatiefnemer relevant zijn voor het MER. De startnotitie wordt daarom als basis beschouwd voor de richtlijnen. In dit advies wordt alleen aangegeven waar zaken toegevoegd dan wel geschrapt dienen te worden of waar de Commissie bepaalde aspecten wil benadrukken.

3.2 Integratie van het aspect veiligheid

Per onderdeel van de voorgenomen activiteit (uitbreiding stadion, ijsbaan, etc.) komen de veiligheidsaspecten in bouwvergunningen en gebruiksvergunningen en dergelijke aan de orde, waarbij voldaan moet worden aan wettelijke vereisten. Hier hoeft in het MER niet diepgaand op in gegaan te worden. Voor de besluitvorming rondom het bestemmingsplan zijn vooral de ruimtelijke samenhang en de samenloop van activiteiten van belang. In het MER dient de focus daarom met name gericht te zijn op:

- de mogelijkheid om grote groepen mensen uit het gebied te evacueren in het geval van calamiteiten of rellen;
- de toegankelijkheid voor hulp- en ordediensten in het geval van calamiteiten of rellen;
- de verkeersveiligheid;
- de sociale veiligheid;
- de externe veiligheid.

De Commissie adviseert op grond van de risico-inventarisatie een aantal scenario's voor calamiteiten of rellen uit te werken. Daarnaast is het van belang om veiligheidsdoelstellingen op te stellen. Bij elk van de alternatieven dient gekeken worden welke ingrepen of maatregelen in de verschillende scenario's noodzakelijk zijn om aan de veiligheidsdoelstellingen te voldoen.

4. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

In §2.4 van de startnotitie is de probleemstelling uitgewerkt en in §2.6 wordt een overzicht gegeven van de randvoorwaarden die naar voren komen vanuit het beleidskader. Als belangrijkste elementen komen naar voren de bereikbaarheid, de ecologische zone, waterberging, externe veiligheid en veiligheid van grote aantallen bezoekers.

Uit de startnotitie wordt duidelijk dat de nota koers Middengebied Enschede-Hengelo als kader voor visievorming wordt aangehouden. Geef aan welk gebied hier precies mee bedoeld wordt en ga in op het belang van de Kanaalzone voor dit gebied. Geef aan welke (bestuurlijke) status deze nota heeft. Hoe past de visie binnen het provinciaal beleid?

Ga in op de mate van 'concreetheid' van de diverse plannen en in welke besluiten of nota's de plannen eventueel zijn vastgelegd. Onderbouw de keuze van deze locatie voor de ijsbaan. Ga in op de redenen voor de sluiting en heropening van een deel van Go Planet.

Ontsluiting

Ga in op de randvoorwaarden voor de ontsluiting voor particulier en openbaar vervoer die voortkomen uit het Provinciaal Verkeers- en Vervoerplan (PVVP) en ander provinciaal en gemeentelijk beleid.

Milieudoelen

Een belangrijke randvoorwaarde komt voort uit de ligging van een deel van het plangebied in de PEHS. Het plangebied ligt tevens in milieubeschermingsgebied. Geef de begrenzingen van het milieubeschermingsgebied en de PEHS weer, zoals die in het huidige (provinciale) beleid zijn vastgelegd. Geef aan waarop deze begrenzingen zijn gebaseerd en op welke kenmerken en waarden.

Geef duidelijk de doelen aan voor milieu, natuur en landschap, met in het bijzonder aandacht voor de PEHS en de te realiseren ecologische verbindingzone. Werk de natuurdoelen uit in concrete streefbeelden voor natuurlijke en landschappelijke potenties. Die streefbeelden kunnen een beeld geven van het ambitieniveau voor de ontwikkeling van de gemengde zone en in de (on)verenigbaarheid met andere functies zoals extensieve recreatie en een rentiebekken. Schenk speciale aandacht aan soorten en gemeenschappen die op grond van Nederlands of Europees natuurbeleid beschermd worden (natuurdoeltypen, rode lijstsoorten, flora en faunawet)⁵.

Veiligheidsdoelen

Geef de doelstellingen ten aanzien van de veiligheid aan in termen van bijvoorbeeld ontruimingstijden, vereisten ten aanzien van gewondentransport en dergelijke.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

5.1 Algemeen

Bezoekersaantallen

De omvang van het aantal bezoekers en de spreiding daarvan over dag, week en jaar is de belangrijkste factor bij het bepalen van diverse milieu- en veiligheidsgevolgen van het initiatief. In de startnotitie worden als deelactiviteiten genoemd:

- uitbreiding stadion en functies van het stadion;
- doorstart Go planet en eventuele uitbreiding;
- aanleg ijsbaan;
- overig "leisure" functies;
- extensieve recreatie.

Al deze activiteiten hebben hun eigen bezoekerintensiteit en -patroon. Geef een duidelijk beeld van de omvang van de stromen en de tijdstippen waarop die gaan plaatsvinden, op grond van ervaringen hier en elders. Bepaal hieruit de maatgevende dag en het maatgevende uur. Ga uit van een situatie mét en een situatie zónder thuiswedstrijd van FC Twente.

⁵ Zie ook inspraak nr.14 van het Natuurloket, waarin wordt aangegeven dat er in het gebied belangrijke natuurwaarden aanwezig zijn.

De Commissie heeft begrepen dat de ijsbaan een functie krijgt voor recreatieschaatsen, voor wedstrijden (hardrijden en/of ijshockey) en voor bijvoorbeeld shows als Holiday on Ice. Ga in op de aard van de wedstrijden, wordt er bijvoorbeeld gedacht aan (inter)nationale wedstrijden?

Verkeer en vervoer

Geef op grond van de maatgevende bezoekersstroom inzicht in de verkeers- en vervoerstromen. In aanvulling op §5.6 van de startnotitie is van belang:

- het verzorgingsgebied van de verschillende activiteiten en de herkomst van de bezoekers;
- de verdeling over de verschillende vervoerwijzen;
- de ontsluiting voor het autoverkeer. Hiervoor kunnen verschillende oplossingsvarianten worden gepresenteerd, waarvoor eventueel aanvullende infrastructuur moet worden gerealiseerd. Welke gevolgen hebben de varianten voor de wegen naar het plangebied en op grotere afstand, uitgaande van een realistische inschatting van de datum waarop grootschalige uitbreidingen gereed kunnen zijn;
- op welke wijze aan de parkeerbehoefte tegemoet wordt gekomen. Hierbij kan een elektronisch verwijssysteem goede diensten bewijzen. Ook kan gedacht worden aan het verkopen van toegangsbewijzen met daaraan gekoppeld het recht om van een bepaalde parkeergelegenheid gebruik te maken. Teneinde de congestie bij het begin en het eind van wedstrijden en evenementen te beperken kan worden overwogen de extra benodigde parkeergelegenheid aan de noordoostzijde van de spoorbaan te realiseren;
- de ontsluiting voor bussen met supporters;
- de voorzieningen voor openbaar vervoer: trein en lokaal busverkeer;
- de voorzieningen voor fietsers: routes en stallingsmogelijkheden;
- de verwachte omvang van vrachtverkeer en de ontsluiting daarvoor;
- de ontsluiting van het gebied voor extensieve recreatie;
- de wijze waarop toegankelijkheid voor hulpdiensten wordt gegarandeerd, ook op de drukste dag in de periode waarop de plannen betrekking hebben.

Risico's

De Commissie adviseert conform §2.4 van de startnotitie te inventariseren welke risico's aanwezig zijn en deze uit te werken in een aantal scenario's: (1) één of meerdere scenario's waarbij een calamiteit bij naburige activiteiten gevolgen heeft voor de aanwezigen in het plangebied, (2) een scenario waarin grootscheepse rellen optreden en (3) indien van toepassing scenario's voor calamiteiten met gevaarlijke stoffen in het plangebied (bijvoorbeeld een ammoniakontsnapping bij de geplande ijsbaan).

Retentiebekken

Motiveer de noodzaak van de aanleg van een retentiebekken in het plangebied in relatie tot het risico op calamiteiten in de regio. Ga in op de locatiekeuze. Beschrijf specifiek de inrichtings- en beheersaspecten van de aanleg van retentiebekken. Ga in op aantal, vorm, diepte en grondverzet (en eventueel af te voeren grond), alsmede de landschappelijke en ecologische inpassing. Geef inzicht in de ontwikkeling van bodem- en waterkwaliteit over de langere termijn, alsook in de kwantitatieve aspecten van het waterbeheer (streefpeil, peilfluctuatie, aan- en afvoerfrequentie). Geef daarbij tevens een beeld van de herkomst en kwaliteit van het water (en effluenten).

Duurzaam bouwen en energiegebruik

Ga in op de uitgangspunten voor duurzaam bouwen en energiegebruik die gehanteerd worden. Zijn er mogelijkheden voor synergie aanwezig, bijvoorbeeld het verwarmen van de bowlingbaan met de warmte van het koelen van de ijsbaan? Is het mogelijk om een centrale energievoorziening te realiseren (bijvoorbeeld eigen WKK voor het gehele plangebied, aansluiting op stadsverwarmingnet, centrale warmte/koude-opslag)?

5.2 Alternatieven

In §4.2.1 van de startnotitie wordt een drietal scenario's voor de invulling van het plangebied genoemd. De Commissie stelt voor deze scenario's op te vatten als alternatieven en daarnaast tijdens de alternatiefontwikkeling van het begin af aan doelgericht een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) te ontwikkelen (zie hieronder). Het is mogelijk dat tijdens de alternatiefontwikkeling blijkt dat niet alledrie de scenario's uit de startnotitie nodig zijn om de "hoeken van het speelveld" te kunnen verkennen. Mogelijk kan volstaan worden met het mma, een minimumscenario en een maximumscenario.

Om onderlinge vergelijking van de alternatieven mogelijk te maken moeten de effecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven.

Varianten/maatregelen

De maatregelen die noodzakelijk zijn om te voldoen aan veiligheids- en andere randvoorwaarden zullen per alternatief verschillen. Ook is het denkbaar dat de ontsluiting anders ingericht wordt en de hoeveelheid en plaats van de parkeervoorzieningen verschilt of dat per alternatief aan verschillende vormen van openbaar vervoer gedacht wordt. Dergelijke zaken kunnen in varianten uitgewerkt worden. Bij elk van de alternatieven dient gekeken worden welke ingrepen of maatregelen in de verschillende calamiteitenscenario's noodzakelijk zijn om aan de veiligheidsdoelstellingen te voldoen.

Meest milieuvriendelijk alternatief

De Commissie adviseert om doelgericht een mma te ontwikkelen, waarbij uitgegaan wordt van een maximale ontwikkeling van de ecologische zone. Ga in dit ontwikkelproces uit van de geformuleerde streefbeeld voor de natuur- en landschapswaarden (zie H4 van dit advies). Ga vervolgens na hoe de andere onderdelen van de voorgenomen activiteit hierin een plaats kunnen krijgen. Het alternatief dat hieruit naar voren komt kan, eventueel aangevuld met milieuvriendelijke maatregelen, beschouwd worden als het mma.

Aandachtspunten voor het mma kunnen zijn:

- versterken van aanwezige (natuur)waarden en natuurlijke potenties, met name gericht op de ontwikkeling van het beekdalsysteem van de Elsbeek en de relatie richting Driene;
- ecologische verbindingen door middel van faunatunnels en ecodeucten;
- ontzien archeologische en cultuurhistorische waarden.

Meest veilige alternatief

Het is naar de mening van de Commissie niet zinvol een apart 'meest veilige alternatief' aan te wijzen. Zoals hierboven gezegd zullen afhankelijk van het alternatief inrichtingsvarianten en maatregelen nodig zijn om te voldoen aan de eerder geformuleerde randvoorwaarden ten aanzien van veiligheid (zie H4

van dit advies). In elk van de alternatieven, inclusief het mma, dient zodoende de veiligheid gemaximaliseerd te worden.

Nulalternatief/referentiesituatie

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief.

De Commissie acht het raadzaam de huidige situatie als referentiesituatie te beschrijven, in plaats van de autonome ontwikkeling. Verschillende onderdelen van de voorgenomen activiteit kunnen in zekere zin al beschouwd worden als autonome ontwikkeling⁶, waarbij de precieze invulling in het MER onderzocht wordt.

Voorkeursalternatief

Er worden drie of vier alternatieven ontwikkeld om de mogelijkheden van het gebied te verkennen. Het is mogelijk dat het voorkeursalternatief niet één van de alternatieven zal zijn, maar dat het voorkeursalternatief wordt samengesteld uit onderdelen van de verschillende alternatieven. Het is raadzaam om de overwegingen op grond waarvan het voorkeursalternatief is gekozen niet alleen in de toelichting op het bestemmingsplan, maar ook in het MER op te nemen. Ga hierbij in op zowel de economische als de milieu- en veiligheids-overwegingen.

6. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken.

Naast het genoemde in hoofdstuk 3 en hoofdstuk 5 van de startnotitie dienen de huidige situatie van en de effecten op een aantal zaken beschreven te worden.

Systeembeschrijving

Geef een helder beeld van de bestaande ruimtelijke structuren, patronen en landschapstypen. Breng ook de nog aanwezige cultuurhistorische objecten in beeld. Beschouw daarbij de relatie met de opbouw van de bodem, de geomorfologie, de waterhuishouding en natuur zodat een landschapsecologische c.q. ecohydrologische systeemanalyse ontstaat.

Op basis hiervan is het mogelijk de natuurlijke ontwikkelingspotenties en ecologische verbindingsmogelijkheden van het plangebied te beoordelen, maar ook om de belemmeringen voor de ontwikkeling van andere functies te analy-

⁶ Bijvoorbeeld omdat de vergunningen al bestaan, zoals bij Go Planet.

seren. Deze systeemanalyse kan eveneens een rol spelen in de uit te voeren watertoets, met name waar het gaat om de rol van (grond) water voor de natuur.

Bodem en water

Geef een geohydrologische beschrijving van het studiegebied met waar relevant aandacht voor diepere lagen. Aandachtspunten zijn:

- geohydrologische gesteldheid en (grond)watersystemen met aandacht voor grondwaterstromen en stromingspatronen (kwel en infiltratie), niveaus, stromingshoeveelheden en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater;
- aanwezigheid van en effecten op milieubeschermingsgebieden, nabijgelegen grondwaterbeschermingsgebieden en wateraandachtsgebieden, Twentekanaal (drinkwaterwinning);
- gevolgen voor variatie in aardkundig en hydrologische waardevolle patronen, bijvoorbeeld door de aanleg van het retentiebekken.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Ga in op:

- de landschapsopbouw (visueel, ruimtelijk) met aandacht voor de overgang naar de landgoederenzone aan de kant van Driene en aan de andere zijde naar het cultuurhistorisch waardevolle landschap van Tweekelo;
- cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen. Structurerende elementen lijken naast de oude (gekanaliseerde) beekloop te zijn de houtwal, bosjes en monumentale bomen in de 'mixed zone'. In de historische atlas is te zien dat de houtwal, deel van het wegen- en ontginningspatroon al rond 1800 op de kaart stonden⁷;
- de mogelijke aanwezigheid van archeologische vindplaatsen en de invloed op het bodemarchief. Volgens het streekplan heeft een deel van het plangebied de aanduiding 'middelhoge indicatieve waarde⁸'.

Stedenbouwkundige inpassing

Geef een beeld van de nieuwe situatie door middel van een bijvoorbeeld "artist's impression" of een fotomontage, vooral gezien vanaf maaiveldniveau vanuit Tweekelo en het gebied voor extensieve recreatie.

Ecologie en natuur

Ga in op:

- voorkomen en verspreiding van actuele en potentiële waardevolle biotopen en levensgemeenschappen en hun relevante milieuomstandigheden (op kaart), waarbij in het bijzonder gelet wordt op typerende organismen en gemeenschappen van beekdalsystemen en op de overgang van de beekdalen (met name de relatie naar landgoed De Eekhof en het iets verder gelegen de Tol);
- de ontwikkeling van het beekdalrelict "Elsbeek" met inbegrip van de dalranden binnen het plangebied en dan met name in de 'mixed zone'. Ga na of er nog kwel voorkomt in het dal en of die kan dienen voor de natuurlijke ontwikkeling van het gebied;

⁷ In inspraak nr. 1 is in dit verband sprake van oude markegrenzen.

⁸ Inspraak nr. 17 van het ROB adviseert om voor dat deel een aanvullende archeologische inventarisatie uit te voeren en per alternatief aan te geven of er vindplaatsen worden verstoord.

- relaties tussen leefgebieden, migratieroutes van fauna en barrières in verband met de aan te leggen ecologische verbinding(en). In het bijzonder wordt daarbij aandacht gevraagd voor de ecologische relatie met de landgoederen zone aan oostzijde. Ga tevens in op de relatie naar Twekkelo en op de barrièrewerking van het Twentekanaal;
- de gevolgen voor de ecologische zone indien daar doorheen een weg wordt aangelegd. Denk met name aan hydrologische effecten, versnippering en barrièrewerking en verstoring door licht en geluid.

Veiligheid

In §5.7 van de startnotitie wordt ingegaan op een aantal effectbepalingen en op de uit te voeren risicoanalyse. In aanvulling op de kwantitatieve risicoanalyse en de toetsing aan kwantitatieve risiconormen wordt gevraagd om ook een aantal scenario's deterministisch uit te werken (zie ook §5.1 van dit advies). In deze deterministische uitwerking moet worden nagegaan of het niveau van zelfredzaamheid en externe hulpverlening voldoende is om escalatie van de calamiteiten te voorkomen en of capaciteit van de ontsluitingswegen voldoende is voor evacuatie en voor de aanvoer van hulpverleners. Ga daarnaast nog in de op de milieueffecten die zijn te verwachten als gevolg van een calamiteit.

Geluid

In §3.8 van de startnotitie wordt bij het geluid vanuit het Arke-stadion uitsluitend juichend publiek bij score genoemd. Geef tevens inzicht in de gemiddelde geluidemissie van juichend publiek, de omroepinstallatie en het parkeren. Wordt in de huidige situatie voldaan aan de geluidsvoorschriften in de vigerende milieuvergunning?

De startnotitie stelt dat de geluidsuitstraling vanuit de cafés en de evenementenhal van Go Planet bij gesloten deuren in ruime mate wordt gereduceerd. Kwantificeer dit. Kwantificeer eveneens de geluidsemmissie van technische installaties op het dak.

Bepaal:

- geluidsimmissieniveaus (zowel equivalente als maximale geluidsniveaus) ten gevolge van afzonderlijke inrichtingen/activiteiten en van gelijktijdig plaatsvindende activiteiten. Daar waar relevant dient een toeslag voor herkenbaar muziekgeluid te worden toegepast;
- het aantal geluidsbelaste woningen. Daartoe is het zinvol ter vergelijking van alternatieven om geluidscontouren vanaf 50 dB(A) in stappen van 5 dB(A) weer te geven;
- geluidsimmissieniveaus voor de verkeersaantrekkende werking van de inrichtingen ten gevolge van afzonderlijke en gelijktijdig plaatsvindende activiteiten.

Ga, naast de toetsing van de afzonderlijke geluidsoorten aan de wettelijke grenswaarden, in op cumulatie van verschillende geluidsoorten (industriela-waai, weg- en spoorweglawaai, vliegtuiglawaai).

Lucht

Afhankelijk van de verkeersintensiteiten kan de luchtkwaliteit een aandachtspunt zijn. Ga na of de intensiteiten⁹ in dit gebied aanleiding geven om te toetsen op de grenswaarden voor NO₂ en fijn stof.

7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken, het liefst in een overzichtelijke tabel. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

8. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie in het MER kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Spits deze toe op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in de verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

De gemeente Enschede moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de gemeente in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

⁹ In het algemeen is toetsing gewenst bij > 7500 mvt/etmaal op de wegen van en naar het plangebied.

9. VORM EN PRESENTATIE

Voor de presentatie beveelt de Commissie aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma, eventueel het mva en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.